

Litteraturgranskningar

Litteraturredaktör: Björn Östbring

Brännstedt, Lovisa, 2016. *Femina principes: Livia's position in the Roman state*. Lund: Institutionen för arkeologi och antikens historia.

Anmälan av Martin Hall

Varför bör statsvetare läsa arkeologi och antikens historia? Det omedelbara svaret på den frågan är såklart att det är både bildande och roligt, och att det är anledning nog. Samtidigt är det nu så att vi statsvetare, och naturligtvis alla andra akademiker, har alltför lite tid för lustläsning, läsning utan mer konkreta och strategiska syften. Lovisa Brännstedts avhandling *Femina principes* erbjuder bildning, nöje och nytta på en och samma gång.

Avhandlingens syfte är att förstå och förklara Livia Drusillas - Augustus andra hustru och mor till Tiberius - politiska inflytande och position. Litteraturen om Livia och andra politiskt viktiga kvinnor i Roms historia är inte oansenlig, men från mitt statsvetenskapliga perspektiv och som lekman på området är Brännstedts avhandling ett viktigt och välkommet bidrag. Den typiska studien av romerska kvinnors politiska liv fokuserar idiosynkratiskt på deras respektive personligheter och har en "bakom varje framgångsrik man finns en kvinna"-ansats till ämnet. I *Femina principes* finner vi istället en teoretiserande ambition och en analys av Livias självständiga aktörskap, även om detta skall ses i ljuset av en dåtida, mycket strikt könshierarki.

Brännstedt vill alltså gå bortom Livias personlighet och vänder sig därför till sociologins - och då kanske närmast Robert Mertons - positions- och rollbegrepp. Till varje position i en samhällelig och kulturell struktur hör en

eller flera roller. Till Livias positioner som fru till den förste kejsaren, mor till den andra kejsaren, och matriark till den kejsarliga familjen hör de tre rollerna *uxor/mater* (fru/mor), *patrona* (patron) samt *diva* (gud), och det är Livias förmåga att kompetent utföra och utnyttja dessa olika roller som lägger grunden för hennes politiska inflytande. *Uxor/mater*-rollen faller in under bakom-kulisserna ansatsen, men i utförandet av de båda andra rollerna skapar Livia ett självmotiverat och oberoende politiskt aktörskap. Man kan mycket väl se, att Brännstedts ansats skulle kunna tillämpas i en studie av andra *principes*, såväl formella som informella, och ligga till grund för systematiska jämförelser av olika sorters ledarskap i antikens Rom.

Från ett samhällsvetenskapligt perspektiv skulle man naturligtvis kunna hävda att Brännstedts teoretiska apparat är väl tunn. Den grundläggande teatermetaforen är underutnyttjad, och det saknas en rad understödande begrepp. Se bara på den rika begreppsflora som har utvecklats inom till exempel ämnesområdet utrikespolitisk analys sedan Kalevi Holsti började använda rollteori på 1970-talet. Men jag är inte övertygad om att jag skulle hålla med. Inte minst det "lätta" teoribruket gör avhandlingen elegant och läsbar och tillåter det breda och varierade empiriska materialet att tala tillräckligt tydligt till oss. Teoribruket tycks mig, inom ramen för vad Brännstedt vill åstadkomma med sin avhandling, helt enkelt lagom.

En andra förtjänst med avhandlingen, och det är kanske här vi statsvetare har mest att lära, men också ställs inför mer bekanta typer av forskningsproblem, är att den så tydligt visar hur perioden mellan mordet på Julius Caesar år 44 f.v.t. och tidpunkten för Tiberius

tillträde som det romerska imperiets andre kejsare är ett sk "Machiavellian moment" i pococksk mening (Pocock 1975). När Augustus står som ensam politisk arvtagare till Caesar finns det ingen funktionsduglig institutionell struktur, som han kan placera sig i. Republikens institutionella struktur är intakt, om än enbart till formerna, samtidigt som all makt utgår från Augustus som person. Augustus bibehåller republikens politiska språk, men utvecklar och uppfinner efterhand, och för det mesta ad hoc, en rad nya institutioner (i vid mening) som gör det möjligt för honom att befästa och förankra sitt envælde. Intressant nog visar Brännstedt att Livia är en aktiv och delvis oberoende deltagare i denna institutionella skapelseprocess. Roms långsamma transformation från republik till imperium är något vi statsvetare inte studerat tillräckligt, men Brännstedts avhandling är en värdefull ingång till ämnet.

Så nog finns det goda skäl för oss statsvetare att ibland läsa arkeologi och antikens historia. Att just den här avhandlingen dessutom har ett osedvanligt vackert omslag gör inte saken sämre.

LITTERATURFÖRTECKNING

Pocock, J. G. A., 1975. *The Machiavellian Moment: Florentine Political Thought and the Atlantic Republican Tradition*. Princeton: Princeton University Press.

Martin Hall är docent vid Statsvetenskapliga institutionen, Lunds universitet.

E-post: martin.hall@svet.lu.se

Fine, Sarah & Ypi, Lea (red.), 2016. *Migration in Political Theory: The Ethics of Movement and Membership*. Oxford: Oxford University Press.

Anmälan av Björn Östbring

Ett etablerat sätt att diskutera migrationsfrågor är att ställa nationalstatliga och medborgerliga föreställningar om gemenskap mot kosmopolitiska föreställningar. Så gjorde exempelvis redan Henry Sidgwick i *Elements of Politics*, där han beskrev det som en strid mellan två olika "ideals of political organisation" (Sidgwick 1897: 308). Sidgwick anses vara den första som systematiskt avhandlade denna typ av frågor inom politisk filosofi. På sätt och vis kan man säga att det finns ett tomrum både före och efter Sidgwick. Få av de klassiska politiska verken behandlar frågor kring migration och inträde i en politisk gemenskap – snarare diskuterar de rättvisa, egendom, frihet och styrelseprinciper för sammanslutningar och befolkningar vars gränser och identiteter antas vara givna. Denna frånvaro av frågor kring migration och gemenskapens exkludering fortsatte i hög grad även efter Sidgwick. Som bekant utgår Rawls i *A Theory of Justice* från ett antagande om ett stängt och välordnat samhälle, och han är inte ensam om att på ett eller annat sätt ta nationalstaten för given.¹ Frågan om migration och gemenskapens gränser kan således betraktas som relativt "nytt" inom politisk teori, eftersom den ända fram till 1970-talet överskuggades av frågor om hur en existerande gemenskap bör organiseras och kring det rätta förhållandet mellan individ och kollektiv makt (Bader 2005: 331).

En viktig bok inom det framväxande akademiska fältet "migrationens politiska teori" utgjordes av antologin *Free Movement*, med Brian Barry och Robert Goodin som redaktörer (Barry och Goodin 1992). Där behandlades

1 Se exempelvis (Canovan 1998), för en diskussion om hur politiska teoretiker ofta tar för givet den typ av politiskt välorganiserat massamhälle som de västerländska nationalstaterna utgör.